

Bồi dưỡng kỹ năng nghiên cứu khoa học cho giảng viên trẻ ở Trường Đại học Thái Bình hiện nay

Nguyễn Thị Tuyết Mai*, Nguyễn Thanh Tùng**

*Khoa Kinh tế và Quản trị, Trường Đại học Thái Bình

**Học viện Chính trị, BQP

Received: 10/6/2024; Accepted: 16/6/2024; Published: 27/6/2024

Abstract: Promoting scientific research activities is an objective requirement, a basic function, and a core task of universities and colleges in the national education system, in which a team of young lecturers actively and proactively participating in scientific research activities is one of the important measures contributing to improving the quality of teaching and scientific research to meet the increasingly high requirements of educational and training innovation. The article focuses on clarifying some basic issues on scientific research skills and proposing measures to foster scientific research skills for young lecturers at Thai Binh University today.

Keywords: Skills; Scientific research skills; Young lecturers; Thai Binh University

1. Đặt vấn đề

Để hiện thực hóa quan điểm, chủ trương của Đảng về phát triển và ứng dụng khoa học, công nghệ: “Phát triển mạnh mẽ KH&CN, làm cho KH&CN thực sự là quốc sách hàng đầu, là động lực quan trọng nhất để phát triển lực lượng sản xuất hiện đại, kinh tế tri thức, nâng cao năng suất, chất lượng, hiệu quả và sức cạnh tranh của nền kinh tế; bảo vệ môi trường, bảo đảm quốc phòng, an ninh”, các trường đại học nói chung, Đại học Thái Bình nói riêng phải tổ chức, huy động nhiều lực lượng, trong đó đội ngũ giảng viên trẻ được coi là nguồn kế cận, đây là lực lượng hội tụ đầy đủ trình độ, năng lực, có phẩm chất đạo đức tốt, lối sống mẫu mực, giỏi về chuyên môn nghiệp vụ sư phạm, khả năng ngoại ngữ và công nghệ thông tin, có kiến thức thực tiễn, đây sẽ là lực lượng quan trọng góp phần đổi mới, nâng cao chất lượng giáo dục, đào tạo và nghiên cứu phát triển khoa học, công nghệ của nhà trường.

Giảng dạy và nghiên cứu khoa học là hai nhiệm vụ trọng tâm, chủ yếu của mỗi giảng viên trong các trường đại học, cao đẳng. Trong đó, hoạt động nghiên cứu khoa học có vai trò quan trọng, giúp cho người giảng viên mở rộng, nâng cao kiến thức, trình độ chuyên môn để thực hiện tốt hơn nhiệm vụ giảng dạy. Vấn đề đặt ra đối với đội ngũ giảng viên trẻ hiện nay phải không ngừng rèn luyện kỹ năng tham gia vào các hoạt động khoa học, công nghệ để hướng đến nâng cao chất lượng giáo dục, đào tạo, đáp ứng tốt hơn nhu cầu ngày càng khắt khe của xã hội trong thời đại cách mạng công nghiệp 4.0.

Do những khó khăn trong giai đoạn đầu tiên của sự nghiệp, một số giảng viên trẻ còn thiếu kinh nghiệm

thực tiễn nên có tâm lý e ngại, thiếu tự tin khi tham gia các hoạt động nghiên cứu và công bố kết quả nghiên cứu. Vì vậy, ngoài sự quan tâm giúp đỡ của nhà trường, để đội ngũ giảng viên trẻ cần tham gia vào các hoạt động, nhất là hoạt động tư duy, sáng tạo để rèn luyện, nâng cao các kỹ năng cốt lõi giúp cho họ phục vụ tốt hơn trong quá trình giảng dạy và nghiên cứu khoa học.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Một số vấn đề cơ bản về kỹ năng nghiên cứu khoa học

Hoạt động nghiên cứu khoa học là một hoạt động đặc biệt, “hoạt động khám phá, phát hiện, tìm hiểu bản chất, quy luật của sự vật, hiện tượng tự nhiên, xã hội và tư duy; sáng tạo giải pháp nhằm ứng dụng vào thực tiễn”. Chính hoạt động sáng tạo này đòi hỏi người tham gia nghiên cứu phải có sự thành thạo về những kỹ năng nghiên cứu khoa học cơ bản. Kỹ năng nghiên cứu khoa học bao gồm tổng hợp những cách thức, phương pháp nghiên cứu, với nhiều mức độ phức tạp mà người nghiên cứu khoa học phải thực hiện một cách thành thạo. Hệ thống kỹ năng nghiên cứu khoa học được chia thành ba nhóm cơ bản: Nhóm kỹ năng nắm vững lý luận khoa học và phương pháp luận nghiên cứu; nhóm kỹ năng sử dụng thành thạo các phương pháp nghiên cứu cụ thể và nhóm kỹ năng sử dụng kỹ thuật nghiên cứu. Theo đó, quan niệm kỹ năng nghiên cứu khoa học của giảng viên trẻ ở các trường đại học, cao đẳng là khả năng vận dụng thành thạo những tri thức khoa học và kinh nghiệm thực tiễn vào giải quyết đúng đắn những vấn đề lý luận và thực tiễn, nhằm nghiên cứu thành công các công trình, sản

phẩm khoa học theo yêu cầu, nhiệm vụ đã đề ra.

2.2. Biện pháp bồi dưỡng kỹ năng nghiên cứu khoa học cho giảng viên trẻ ở trường Đại học Thái Bình hiện nay

2.2.1. Tăng cường giáo dục nâng cao nhận thức về vị trí, vai trò, tầm quan trọng của hoạt động nghiên cứu khoa học cho giảng viên trẻ

Nghiên cứu khoa học của đội ngũ giảng viên trẻ là quá trình lao động công phu, nghiêm túc mang tính tích cực, chủ động, sáng tạo, đòi hỏi phải tăng cường giáo dục nâng cao nhận thức, vai trò, tầm quan trọng của hoạt động nghiên cứu khoa học, bồi dưỡng dạy và nghiên cứu khoa học là hai nhiệm vụ chính của giảng viên. Hoạt động này có vai trò quan trọng đối với sự phát triển của nhà trường, thông qua đó mỗi giảng viên trẻ không những tiếp thu được thông tin mới mà còn được tiếp cận với những phương pháp, tư duy mới để chủ động sáng tạo và đổi mới nội dung, phương pháp giảng dạy, kết hợp với hoạt động nghiên cứu là một quá trình tự học hỏi, rèn luyện kỹ năng nghiên cứu. Vì vậy, đội ngũ giảng viên trẻ phải nâng cao nhận thức, tích cực tham gia nghiên cứu khoa học để mở rộng, đào sâu củng cố kiến thức từ đó xây dựng cho giảng viên động lực, tâm huyết hơn và không ngừng nâng cao trình độ chuyên môn để thực hiện tốt nhiệm vụ của mình.

Để thực hiện tốt vấn đề này, đòi hỏi lãnh đạo nhà trường cần xác định đúng chủ trương, biện pháp lãnh đạo, chỉ đạo tăng cường các hoạt động giáo dục cho đội ngũ giảng viên trẻ về quan điểm, chủ trương phát triển KH&CN trong điều kiện hội nhập quốc tế, cùng các văn bản, hướng dẫn của Bộ Giáo dục và Đào tạo về hoạt động KH&CN trong các cơ sở giáo dục đại học và các quy chế, quy định về quản lý hoạt động khoa học và nghiên cứu khoa học của cán bộ, giảng viên trong Nhà trường, từ đó, nâng cao nhận thức, trách nhiệm để hình thành nhu cầu, hứng thú trong hoạt động nghiên cứu khoa học cho đội ngũ giảng viên trẻ. Chính quá trình tích cực, chủ động của đội ngũ giảng viên trẻ tham gia các hoạt động nghiên cứu khoa học cũng là quá trình giảng viên từng bước hoàn thiện phương pháp, tác phong và kỹ năng nghiên cứu khoa học của mình. Vì vậy, đội ngũ giảng viên trẻ cần tận dụng thời gian, nỗ lực thường xuyên, sắp xếp công việc phù hợp để nghiên cứu kỹ kế hoạch, nắm chắc đặc điểm, yêu cầu, nội dung, quy trình, hình thức, phương pháp, kỹ năng nghiên cứu khoa học để xác định rõ trách nhiệm của mình trong tham gia các hình thức nghiên cứu khoa học; giải quyết hài hoà giữa nhiệm vụ nghiên cứu và nhiệm vụ giảng dạy tận dụng thời gian, công sức tích

lũy kinh nghiệm hoạt động thực tiễn để nâng cao kỹ năng nghiên cứu khoa học

2.2.2. Đổi mới nội dung bồi dưỡng kỹ năng nghiên cứu khoa học cho giảng viên trẻ

Kỹ năng nghiên cứu khoa học của đội ngũ giảng viên trẻ được hình thành, phát triển thông qua một quá trình phù hợp với quy luật tâm lý, quy luật nhận thức. Bắt đầu từ việc lĩnh hội kiến thức và tích lũy kinh nghiệm nghiên cứu khoa học đến việc rèn luyện kỹ năng thông qua thực tiễn nghiên cứu khoa học. Vì vậy, cần coi trọng việc đổi mới nội dung bồi dưỡng các kỹ năng cơ bản trong quá trình nghiên cứu. Theo đó, nội dung bồi dưỡng kỹ năng nghiên cứu khoa học cần tập trung vào những vấn đề sau:

Bồi dưỡng tính tích cực, độc lập, sáng tạo trong phát hiện, lựa chọn, tiếp cận các vấn đề khoa học, dám đi vào giải quyết những vấn đề khó, mới, phức tạp, không sợ thất bại, kiên trì vượt qua những thử thách trên con đường khoa học cho đội ngũ giảng viên trẻ. Bồi dưỡng thế giới quan, phương pháp luận khoa học, khả năng quan sát, phân tích tình hình thực tiễn, phân tích đối tượng nghiên cứu, giúp cho giảng viên trẻ nâng cao trình độ tư duy khoa học, khả năng nhạy bén, sắc sảo trong lựa chọn đối tượng, phạm vi, khách thể nghiên cứu, đảm bảo cho những vấn đề được lựa chọn nghiên cứu thực sự thiết thực, phục vụ cho nhiệm vụ giáo dục, đào tạo của nhà trường.

Tập trung bồi dưỡng hệ thống các kỹ năng cần thiết trong các giai đoạn, các kỹ năng từ khâu lựa chọn vấn đề nghiên cứu; xác định mục tiêu, nhiệm vụ nghiên cứu đến lập kế hoạch và triển khai kế hoạch nghiên cứu; trong thực hiện các nhiệm vụ nghiên cứu đã đặt ra. Trong đó, cần tập trung bồi dưỡng các kỹ năng lựa chọn vấn đề nghiên cứu; kỹ năng thiết kế công trình nghiên cứu; kỹ năng thu thập, tra cứu thông tin; kỹ năng phân tích, xử lý số liệu; kỹ năng phê phán, lập luận; kỹ năng tiếp cận, ứng dụng, làm chủ công nghệ; kỹ năng sử dụng ngoại ngữ; kỹ năng đọc và phân tích một bài báo khoa học; kỹ năng, quy trình viết một bài báo (báo cáo) khoa học và cách trình bày, báo cáo khoa học trong các hội nghị khoa học; kỹ năng trích dẫn các tài liệu, công trình khoa học; kỹ năng tổ chức thực hiện, tạo ra sản phẩm khoa học; kỹ năng và phương thức công bố công trình khoa học, nhất là kỹ năng công bố quốc tế, bồi lễ, trong xu thế hội nhập, hợp tác khoa học hiện nay, việc công bố các kết quả nghiên cứu trên các tạp chí khoa học quốc tế uy tín, đã trở thành một đòi hỏi quan trọng. Ngoài ra, cần tăng cường bồi dưỡng các kỹ năng như khai thác các công thông tin truy cập tự do nhằm thu thập thông tin

phục vụ cho hoạt động nghiên cứu khoa học, công bố các công trình nhằm tăng mức độ hiển thị và tầm ảnh hưởng của các nghiên cứu thông qua chỉ số trích dẫn.

Cùng với bồi dưỡng kỹ năng nghiên cứu khoa học cơ bản, cần coi trọng truyền thụ kinh nghiệm đúc kết trong thực tiễn nghiên cứu các công trình, đề tài các cấp. Rèn luyện cho đội ngũ giảng viên trẻ niềm đam mê khoa học, có tác phong nghiên cứu độc lập, làm việc khoa học, cụ thể, tỉ mỉ, khắc phục tác phong đơn giản, qua loa đại khái trong nghiên cứu, từng bước giúp đội ngũ giảng viên trẻ nhanh chóng tiếp cận, triển khai thực hiện nhiệm vụ nghiên cứu khoa học một cách thuận lợi, đạt hiệu quả cao, từ đó hạn chế được những vướng mắc, sai sót trong quá trình thực hiện.

2.2.3. Đa dạng hoá các hình thức, phương pháp tổ chức bồi dưỡng kỹ năng nghiên cứu khoa học cho giảng viên trẻ.

Thông qua việc tham gia các dự án, các hoạt động tập huấn, trao đổi kinh nghiệm tham gia các hoạt động khoa học trong và ngoài nước; hội thảo khoa học các cấp, báo cáo khoa học, viết giáo trình, tài liệu, đề tài khoa học, chuyên đề khoa học, viết báo khoa học, tọa đàm khoa học, sinh hoạt học thuật, hướng dẫn khóa luận, luận văn cho sinh viên,... từ đó, đội ngũ giảng viên trẻ sẽ có cơ hội nâng cao trình độ lý luận và trao đổi kinh nghiệm, kỹ năng trong nghiên cứu khoa học như: Phương pháp xây dựng đề cương nghiên cứu và thực hành nghiên cứu hiện đại có hiệu quả; phương pháp nghiên cứu trong đổi mới sáng tạo; tối ưu hoá chất lượng công trình nghiên cứu, bảo đảm đáp ứng các tiêu chuẩn học thuật nghiêm ngặt trong tạo ra các công trình nghiên cứu; phương pháp công bố quốc tế. Trong quá trình tổ chức bồi dưỡng đội ngũ giảng viên trẻ, phải đảm bảo tính chuyên nghiệp, chuẩn hóa các bước cơ bản từ việc xác định phạm vi, lĩnh vực nghiên cứu đến xác định vấn đề nghiên cứu; cập nhật thông tin nghiên cứu; xác định hướng giải quyết vấn đề; giải quyết vấn đề nghiên cứu; nhìn nhận, đánh giá lại việc giải quyết vấn đề nghiên cứu; viết báo cáo (hoặc bài báo) khoa học; lấy ý kiến phản biện và chỉnh sửa báo cáo; công bố kết quả nghiên cứu và chuyển giao, ứng dụng kết quả nghiên cứu.

Trong từng năm học, trước khi bước vào thực hiện nhiệm vụ nghiên cứu khoa học, cần tổ chức tập huấn, bồi dưỡng, hướng dẫn những nội dung cần thiết cho giảng viên trẻ về các kỹ năng cần thiết trong nghiên cứu, nắm vững quy trình, cách thức tổ chức thực hiện các đề tài, công trình; rút kinh nghiệm và khắc phục, hạn chế được những tồn tại, sai sót, vướng mắc gặp phải của những năm trước để tổ chức thực hiện đạt

kết quả tốt hơn. Mặt khác, thông qua hình thức giao lưu, trao đổi kinh nghiệm các hoạt động của tổ chức đoàn trong các trường đại học, cao đẳng sẽ giúp cho giảng viên trẻ học hỏi được những sáng kiến hay, cập nhật những tri thức mới, có điều kiện tìm hiểu, tích lũy thêm kinh nghiệm, kỹ năng nghiên cứu khoa học từ các trường bạn. Vấn đề quan trọng là đội ngũ giảng viên trẻ phải có niềm đam mê nghiên cứu, luôn phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo trong tự học tập, tự rèn luyện các kỹ năng để phục vụ cho quá trình nghiên cứu của mình, trong đó cần xây dựng động cơ nghiên cứu đúng đắn, ý thức làm việc có kế hoạch; tranh thủ mọi điều kiện và sự giúp đỡ của nhà trường, của đồng nghiệp để lĩnh hội, bổ sung, phát triển, nâng cao các kỹ năng nghiên cứu khoa học phù hợp với năng lực thực tiễn.

3. Kết luận

Kỹ năng nghiên cứu khoa học là một trong những thành tố quan trọng cấu thành năng lực nghề nghiệp của người giảng viên ở các trường đại học nói chung, giảng viên trẻ ở trường Đại học Thái Bình nói riêng. Vì vậy, bồi dưỡng kỹ năng nghiên cứu khoa học cho giảng viên trẻ ở trường Đại học Thái Bình có vai trò rất quan trọng trong việc nâng cao năng lực nghiên cứu khoa học cho đội ngũ giảng viên đáp ứng yêu cầu ngày càng cao của hoạt động giáo dục, đào tạo và nghiên cứu khoa học ở Nhà trường.

Tài liệu tham khảo:

- [1]. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Tập 1,2, Nxb Chính trị Quốc gia sự thật, Hà Nội.
- [2]. Quốc Hội (2013), *Luật Khoa học và công nghệ*, Số 29/2013/QH13, ngày 18/6/2013.
- [3]. Nguyễn Minh Đức (2013), *Nâng cao năng lực nghiên cứu của giảng viên để thực hiện vai trò sáng tạo tri thức của các trường đại học*, Nxb Thanh niên, Hà Nội.
- [4]. Dương Minh Quang (2020), “Năng lực nghiên cứu khoa học của giảng viên trường Đại học khoa học xã hội và nhân văn - Đại học Quốc gia TP Hồ Chí Minh”, *Tạp chí Giáo dục*, số 473 (Kì 1-3/2020), tr.10 - 13.
- [5]. Lê Hữu Ái, Lâm Bá Hòa (2010), “Nghiên cứu khoa học - Yêu cầu bắt buộc đối với đội ngũ giảng viên trong các trường đại học”, *Tạp chí Khoa học và Công nghệ, Đại học Đà Nẵng*, số 4, tr.109-116.
- [6]. Nguyễn Thị Minh Hồng (2016), “Một số biện pháp phát triển năng lực nghiên cứu cho giảng viên trẻ trường Đại học sư phạm thành phố Hồ Chí Minh”, *Tạp chí Khoa học Đại học sư phạm TPHCM*, số 7(85)/2016, tr.93-102.